

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 328/06-35

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 15. marca 2007 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho, zo sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Ladislava Orosza prerokoval sťažnosť maloletého D. P., a jeho zákonnej zástupkyne Mgr. Ľ. R., obaja bytom D., zastúpených advokátkou Mgr. E. G., D., ktorou namietali porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Považská Bystrica v konaní sp. zn. P 371/95, a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo maloletého D. P. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Považská Bystrica v konaní vedenom pod sp. zn. P 371/95 p o r u š e n é b o l o .

2. Základné právo Mgr. Ľ. R. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Považská Bystrica v konaní vedenom pod sp. zn. P 371/95 p o r u š e n é b o l o .

3. Maloletému D. P. p r i z n á v a finančné zadosťučinenie v sume 100 000 Sk (slovom stotisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Považská Bystrica p o v i n n ý zaplatiť do rúk jeho zákonnej zástupkyne matky Mgr. Ľ. R. do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Mgr. Ľ. R. p r i z n á v a finančné zadosťučinenie v sume 100 000 Sk (slovom stotisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Považská Bystrica p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Okresný súd Považská Bystrica je p o v i n n ý uhradiť maloletému D. P. a Mgr. Ľ. R. trovy právneho zastúpenia v sume 9 064 Sk (slovom deväťtisícšesťdesiatštyri slovenských korún) na účet ich právnej zástupkyne Mgr. E. G., D., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 22. augusta 2006 doručená sťažnosť maloletého D. P. a jeho zákonnej zástupkyne Mgr. Ľ. R., obaja bytom D. (ďalej aj „sťažovateľ“, „sťažovateľka“ alebo „sťažovatelia“), zastúpených advokátkou Mgr. E. G., D., ktorou namietali porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa § 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru

o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) Okresným súdom Považská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) v konaní sp. zn. P 371/95.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka je matkou maloletého sťažovateľa, narodeného 7. mája 1992, a 22. januára 1993 podala prostredníctvom sociálneho oddelenia Obvodného úradu Trenčín Okresnému súdu Trenčín návrh na zverenie maloletého sťažovateľa do jej výchovy a starostlivosti, ako aj uloženie povinnosti otcovi dieťaťa - H. J. P., žijúcemu v Spolkovej republike Nemecko (ďalej len „otec dieťaťa“), prispievať na výživu sťažovateľa.

V predmetnej veci nebolo do času doručenia sťažnosti ústavnému súdu právoplatne rozhodnuté aj napriek tomu, že od podania návrhu uplynulo viac ako 13 rokov. Okresný súd Trenčín (jeho postup v konaní už nebol podľa sťažovateľov efektívny a plynulý) postúpil 7. augusta 1995 vec na ďalšie konanie okresnému súdu. Okresný súd podľa právnej zástupkyne sťažovateľov nevykonával od 28. októbra 1996 vo veci také procesné úkony, ktoré by smerovali k meritórnemu rozhodnutiu veci. Nesprávnym postupom znemožňoval vykonanie dožiadania do cudziny a nesprávne vyznačenie ukončenia súdneho spisu a jeho následné založenie do spisovne (v období od 25. júna 2001 do 18. júna 2003 v súvislosti so späťvzatím ďalšieho návrhu sťažovateľky z decembra 2000 na udelenie súhlasu na podanie žiadosti o zmenu priezviska maloletého D. P.) je podľa sťažovateľky neospravedliteľným pochybením z jeho strany. Po telefonáte sťažovateľky a zistení tohto pochybenia bol okresný súd viac ako dva roky opäť bezdôvodne nečinný a konať začal až koncom roka 2005.

Sťažovateľka sa ochrany základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v súvislosti s označeným konaním domáhala podaním podnetu verejnému ochrancovi práv (19. októbra 2005) a neskôr podaním sťažnosti predsedovi okresného súdu (podaním zo 17. júla 2006) v zmysle § 62 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Fotokópie uvedených podaní, ako aj fotokópie odpovede verejného ochrancu práv (listu sp. zn.

3778/2005/VOP z 3. februára 2006) a predsedu okresného súdu (listu sp. zn. Spr. 1420/06 z 10. augusta 2006) predložili sťažovatelia ústavnému súdu v prílohe sťažnosti.

Sťažovatelia žiadajú, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„1. Okresný súd v Považskej Bystrici v konaní vedenom pod sp. zn. P 371/95 porušil základné právo Mgr. L. R. a mal. D. P. na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Okresnému súdu v Považskej Bystrici v konaní vedenom pod sp. zn. P 371/95 prikazuje konať vo veci bez zbytočných prieťahov.

3. Mgr. L. R. a mal. D. P. priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 300.000,- Sk (slovom: tristotísíc slovenských korún), ktoré im je Okresný súd v Považskej Bystrici povinný zaplatiť spoločne a nerozdielne do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Mgr. L. R. a mal. D. P. priznáva náhradu trov právneho zastúpenia vo výške 9.064,- Sk..., ktorú je im Okresný súd v Považskej Bystrici povinný zaplatiť spoločne a nerozdielne, poukázaním na účet ich advokátky Mgr. E. G... do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.“

Ústavný súd sťažnosť predbežne prerokoval a uznesením č. k. III. ÚS 328/06-11 z 10. októbra 2006 ju prijal na ďalšie konanie. Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval právnu zástupkyňu sťažovateľov a predsedu okresného súdu, aby sa vyjadrili, či trvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Predsedu okresného súdu ústavný súd zároveň vyzval, aby sa ku sťažnosti vyjadril. Právna zástupkyňa sťažovateľov a predseda okresného súdu ústavnému súdu oznámili, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.

Vzhľadom na oznámenia právnej zástupkyne sťažovateľov a predsedu okresného súdu o tom, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, ústavný súd v súlade s § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z.

o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, keďže od ústneho pojednávania nebolo možné očakávať ďalšie objasnenie veci.

Vyjadrenie predsedu okresného súdu bolo ústavnému súdu doručené 4. decembra 2006 s pripojeným vyjadrením sudcu - prehľadom procesných úkonov vykonaných v danej veci. Predseda okresného súdu sa k dôvodom vzniku zbytočných prietáhov v predmetnom konaní nevyjadril.

Sťažnosť sťažovateľov predbežne prerokoval a prijal na ďalšie konanie III. senát ústavného súdu. Na základe Rozvrhu práce ústavného súdu na rok 2007 bola vec pridelená sudcovi Ladislavovi Oroszovi ako sudcovi spravodajcovi, ktorý je členom IV. senátu. Vzhľadom na to, vo veci samej o sťažnosti sťažovateľov rozhodoval IV. senát v zložení, ako je uvedené v záhlaví tohto nálezu.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovatelia sa sťažnosťou domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 dohovoru okresným súdom v konaní vedenom pod sp. zn. P 371/95.

Pri sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy ústavný súd vychádza zo svojej stabilnej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu

právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prierahov“ (III. ÚS 61/98), pričom k vytvoreniu stavu právnej istoty dochádza „až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu“ (I. ÚS 10/98). Podľa názoru ústavného súdu možno preto za konanie (postup) súdu odstraňujúce právnu neistotu účastníka konania považovať také, ktoré smeruje k právoplatnému rozhodnutiu vo veci. Ústavný súd si pri výklade práva na prerokovanie veci bez zbytočných prierahov osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote. Z uvedeného dôvodu nemožno v obsahu týchto práv vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 28/01, I. ÚS 20/02).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prierahom v konaní, a tým aj k porušeniu práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 70/98, II. ÚS 74/97, II. ÚS 813/00) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú 1) právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, 2) správanie účastníkov konania a 3) postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci. Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľov.

Pokiaľ ide o kritérium „právna a faktická zložitosť veci“, ústavný súd konštatuje, že predmetom konania je návrh na zverenie maloletého dieťaťa do výchovy matky a uloženie povinnosti otcovi dieťaťa prispievať na jeho výživu, teda po právnej stránke štandardná rodinnoprávna vec patriaca do rozhodovacej agendy všeobecného súdnictva.

Skutkovú stránku predmetnej veci možno tiež zaradiť k štandardným v rámci agendy patriacej do rozhodovacej činnosti všeobecného súdnictva. Ústavný súd vo svojej ustálenej judikatúre (II. ÚS 26/95, III. ÚS 112/03, III. ÚS 299/04) zastáva názor, že konanie vedené voči cudziemu štátnemu príslušníkovi s trvalým pobytom v inej krajine nepatrí ku skutkovo zložitým veciam. Táto skutočnosť môže spôsobiť iba zdĺhavosť konania - vykonávanie úkonov v súčinnosti s orgánmi cudzieho štátu, preklady listín do cudzieho jazyka a potreba časovej rezervy pri nariadovaní pojednávaní.

Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo ku zbytočným priesťahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd pri preskúmaní spisu nezistil žiadnu okolnosť, ktorou by sťažovatelia prispeli ku zbytočným priesťahom v konaní, naopak, sťažovatelia podali sťažnosť na priesťahy v konaní (17. júla 2006), ktorou vyjadrili nespokojnosť s rýchlosťou jeho priebehu a domáhali sa účinnej ochrany svojich práv.

Tretím hodnotiacim kritériom, ktorým ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bol postup samotného okresného súdu. Pri skúmaní skutočnosti, či v dôsledku postupu okresného súdu došlo k porušeniu uvedeného základného práva, ústavný súd zistil, že to tak je, a to napriek skutočnosti, že plynulému postupu nebránila žiadna zákonná prekážka v konaní (II. ÚS 3/00, III. ÚS 46/04).

Sťažovateľka podala 22. januára 1993 Okresnému súdu Trenčín návrh na zverenie maloletého sťažovateľa do jej výchovy a starostlivosti a na uloženie povinnosti otcovi dieťaťa prispievať na jeho výživu. Spis bol 19. septembra 1995 postúpený na ďalšie konanie okresnému súdu (pokyn súdnej kancelárie na č. I. 44). Okresný súd nariadil až 26. júla 1995 predvolať sťažovateľku na informatívny výsluch.

Následne okresný súd plynule vykonával úkony smerujúce k zisteniu relevantných skutočností až do 16. septembra 1997 (pojednávanie nariadené na 20. august 1997 bolo uznesením odročené na neurčito), keď nastalo obdobie nečinnosti až do 18. novembra 1999. Okresný súd v ďalšom období uznesením č. k. P 371/95-47 z 18. novembra 1999, ktorým nariadil predbežné opatrenie, uložil otcovi dieťaťa prispievať na jeho výživu sumou 1 000 Sk mesačne k rukám sťažovateľky od 1. júla 1998.

Sťažovateľka doručila 7. decembra 2000 okresnému súdu návrh na udelenie súhlasu na podanie žiadosti o zmenu priezviska maloletého sťažovateľa, pričom okresný súd následne prípismi (z 29. marca 2001 a zo 7. júna 2001) vyzval sťažovateľku na oznámenie

adresy otca dieťaťa. Sťažovateľka na výsluchu, ktorý sa uskutočnil 25. júna 2001, vzala svoj návrh späť. Okresný súd uznesením č. k. P 371/95-53 z 25. júna 2001 konanie vo veci návrhu na udelenie súhlasu na podanie žiadosti o zmenu priezviska maloletého sťažovateľa zastavil a spis bol 12. septembra 2001 uložený do spisovne. V ďalšom období okresný súd vo veci nekonal až do 18. marca 2004.

Okresný súd prípisom z 18. marca 2004 vyzval sťažovateľku, aby oznámila, či trvá na podanom návrhu a uviedla adresu pobytu otca dieťaťa, pričom od 30. septembra 2004 do 18. novembra 2005 bol opäť nečinný. Následne v novembri 2005 uzneseniami nariadil preklad relevantných listín do nemeckého jazyka a vydal pokyn na ich vypravenie príslušným justičným orgánom v Spolkovej republike Nemecko. V ďalšom roku okresný súd urgovoal vybavenia tohto dožiadania (28. marca 2006 a 10. mája 2006). Odpoveď príslušného súdu Spolkovej republiky Nemecko bola okresnému súdu doručená 27. júla 2006. Po vydaní pokynu na preklad týchto dokumentov (zistené, že otec dieťaťa zomrel 6. decembra 1996) okresný súd uznesením č. k. P 371/95-96 z 9. októbra 2006 konanie zastavil (uvedené uznesenie nadobudlo právoplatnosť 10. novembra 2006).

Ústavný súd na základe predloženého spisu zistil, že okresný súd bol bez relevantného dôvodu nečinný v obdobiach od 19. septembra 1995 do 26. júla 1996, od 16. septembra 1997 do 18. novembra 1999, od 12. septembra 2001 do 18. marca 2004 a od 30. septembra 2004 do 18. novembra 2005. Na tomto základe ústavný súd uzavrel, že v označených obdobiach došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a teda k porušeniu základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj k porušeniu ich práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Keďže namietané konanie bolo do času rozhodnutia ústavného súdu o sťažnosti právoplatne skončené, ústavný súd neprikázal okresnému súdu, aby v konaní vedenom pod sp. zn. P 371/95 v ďalšom období konal bez zbytočných priet'ahov.

Vzhľadom na to, že ústavný súd rozhodol, že základné právo sťažovateľov podľa čl. 48 ods. ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru bolo porušené, zaoberal sa aj ich

žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia. Napriek skutočnosti, že posudzované konanie okresného súdu vedené pod sp. zn. P 371/95 bolo v čase rozhodovania ústavného súdu už právoplatne skončené, ústavný súd v rámci svojej právomoci považoval za potrebné rozhodnúť aj o žiadosti sťažovateľov priznať im primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovatelia žiadali, aby im bolo priznané primerané finančné zadosťučinenie v sume 300 000 Sk s odôvodnením, že *„sťažovatelia sa dostali do zlej materiálnej situácie, v ktorej len matka zabezpečuje potreby mal. dieťaťa od jeho útleho veku. Pocity krivdy, zúfalstva, neistoty v tom, kedy sa tento stav odstráni, ktoré sú spôsobené nekonaním okresného súdu, sťažovatelia znášajú veľmi zle“*.

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia vychádzal ústavný súd zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Zohľadňujúc predovšetkým obdobie, v ktorom došlo ku zbytočným priesťahom, zložitost' veci, pôsobenie sťažovateľov ako účastníkov konania, povahu prerokovanej veci, ktorá je predmetom namietaného konania, ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade bude priznanie finančného zadosťučinenia pre každého zo sťažovateľov v sume 100 000 Sk (slovom stotisíc slovenských korún) primerané konkrétnym okolnostiam prípadu.

Ústavný súd rozhodol napokon podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov konania sťažovateľov, ktoré im vznikli v súvislosti s ich právnym zastupovaním advokátkou Mgr. E. G. v konaní pred ústavným súdom. Sťažovatelia žiadali uhradiť trovy svojho právneho zastupovania vo výške 9 064 Sk (slovom deväťtisícšesťdesiatštyri slovenských korún) podľa žiadosti advokátky. Vzhľadom na to, že trovy konania žiadané sťažovateľmi neprekročili sumu podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov, ústavný súd ich priznal

v sume nimi požadovanej. Trovy konania je okresný súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľov (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku) v lehote do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

V zmysle čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, je potrebné pod „právoplatnosťou nálezu“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. marca 2007